

Aalto-yliopisto
Insinööri-tieteiden
korkeakoulu

Hallinto, päätöksenteko ja muutoksenhaku

*Yhdyskuntajärjestelmien ja -suunnittelun oikeudelliset perusteet, RYM-C1002
Ari Ekroos & Kanerva Sunila*

1

Sisälllys

- Yleistä hallinnosta ja hallinto-oikeudesta
- Keskeisiä säännöksiä
- Hyvän hallinnon periaatteita
- Asianosaiset ja asiankäsittely viranomaisessa
- Muutoksenhaku
 - Hallintovalitus
 - Ylimääräiset muutoksenhakekeinot
 - Kunnallisen hallinnon prosessi
- Käsittelyn julkisuus

Aalto-yliopisto
Insinööri-tieteiden
korkeakoulu

8.3.2021
2

2

Mitä hallinto-oikeus on?

- **Hallinto-oikeus keskeinen osa julkisoikeutta**
- **Julkishallinnon ja yksityisen suhde**
- **Hallinto-oikeus sääntelee julkishallinnon toimintaa**
 - Viranomaisten tehtävät, toimivalta, vastuu
 - Yksityisten oikeudet ja velvollisuudet suhteessa viranomaisiin
 - Oikeusturva

3

Hallinto-oikeus oikeudenalana

- **Voidaan jakaa yleiseen ja erityiseen hallinto-oikeuteen**
- **Yleinen hallinto-oikeus > luennon pääpaino yleisessä**
 - mm. hallinnon keskeiset periaatteet ja säännökset, yleiset opit
 - Perustuslain hallintoa koskevat säännökset, hallintolaki, hallintolainkäyttölaki, julkisuuslaki, kielilaki, lisäksi eurooppalaista hallinto-oikeutta
- **Erityinen hallinto-oikeus**
 - Esim. kunnallisoikeus, virkamiesoikeus, poliisioikeus, ympäristöoikeuden erityissääntely

4

Hallinnon keskeistä lainsäädäntöä

- **Suomen perustuslaki (731/1999)**
 - Myös EU:n perusoikeuskirjan 41 artikla (oikeus hyvään hallintoon)
- **Hallintolaki (434/2003)**
- **Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta 621/1999**
- **Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 808/2019**
- **Kielilaki (423/2003)**
- **Kuntalaki (410/2015)**

• **Erityislainsäädäntöä, jossa säädetty viranomaisen tehtävistä**

8.3.2021
5

5

Suomen perustuslaki (731/1999)

- **Oikeusvaltioperiaate (PL 2.3 §)**
 - Julkisen vallan käytön tulee perustua lakiin. Kaikessa julkisessa toiminnassa on noudatettava tarkoin lakia.
- **Hyvä hallinto ja oikeusturva (PL 21 §)**
 - Jokaisella on oikeus saada
 - *asiansa käsitellyksi asianmukaisesti ja ilman aiheetonta viivytystä lain mukaan toimivaltaisessa tuomioistuimessa tai muussa viranomaisessa sekä*
 - *oikeus saada oikeuksiaan ja velvollisuuksiaan koskeva päätös tuomioistuimen tai muun riippumattoman lainkäyttöelimen käsiteltäväksi.*
 - Käsitellyn julkisuus sekä oikeus tulla kuulluksi, saada perusteltu päätös ja hakea muutosta samoin kuin muut oikeudenmukaisen oikeudenkäynnin ja hyvän hallinnon takeet turvataan lailla

8.3.2021
6

6

Julkisuusperiaate 12.2 §

- Viranomaisen hallussa olevat asiakirjat ja muut tallenteet ovat julkisia, jollei niiden julkisuutta ole välttämättömien syiden vuoksi lailla erikseen rajoitettu.
- Jokaisella on oikeus saada tieto julkisesta asiakirjasta ja tallenteesta.
- Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta sisältää tarkemmat säännökset

7

Tuomioistuimet (PL 98 §)

- Yleisiä tuomioistuimia ovat korkein oikeus, hovioikeudet ja käräjäoikeudet.
- Yleisiä hallintotuomioistuimia ovat korkein hallinto-oikeus ja alueelliset hallinto-oikeudet.
- Tuomiovaltaa erikseen määrätyillä toimialoilla käyttävistä erityistuomioistuimista säädetään lailla.
- Satunnaisten tuomioistuinten asettaminen on kielletty.

8

Valtion verot ja maksut (PL 81 §)

- Valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.
- Valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla.

9

Valtionhallinto (PL 119 §)

- Valtion keskushallintoon voi kuulua valtioneuvoston ja ministeriöiden lisäksi virastoja, laitoksia ja muita toimielimiä. Valtiolla voi lisäksi olla alueellisia ja paikallisia viranomaisia. Eduskunnan alaisesta hallinnosta säädetään erikseen lailla.
- **Valtionhallinnon toimielinten yleisistä perusteista on säädettävä lailla, jos niiden tehtäviin kuuluu julkisen vallan käyttöä.** Valtion alue- ja paikallishallinnon perusteista säädetään niin ikään lailla. Valtionhallinnon yksiköistä voidaan muutoin säätää asetuksella.

10

Kunnallinen ja muu alueellinen itsehallinto (PL 121 §)

- Suomi jakaantuu kuntiin, joiden hallinnon tulee perustua kunnan asukkaiden itsehallintoon.
- **Kuntien hallinnon yleisistä perusteista ja kunnille annettavista tehtävistä säädetään lailla.**
- Kunnilla on verotusoikeus. Lailla säädetään verovelvollisuuden ja veron määräytymisen perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.
- Itsehallinnosta kuntia suuremmilla hallintoalueilla säädetään lailla. Saamelaisilla on saamelaisten kotiseutualueella kieltään ja kulttuuriaan koskeva itsehallinto sen mukaan kuin lailla säädetään.

11

Hallintotehtävän antaminen muulle kuin viranomaiselle (PL 124 §)

- Julkinen hallintotehtävä voidaan antaa **muulle kuin viranomaiselle vain lailla tai lain nojalla**, jos se on tarpeen tehtävän tarkoituksenmukaiseksi hoitamiseksi eikä vaaranna perusoikeuksia, oikeusturvaa tai muita hyvän hallinnon vaatimuksia. **Merkittävää julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voidaan kuitenkin antaa vain viranomaiselle.**
- HE (1/1998): Julkinen hallintotehtävä "ymmärrettävä verraten laajaksi tehtävien kokonaisuudeksi", ei sisällä lainsäädäntö- ja tuomiovaltaa

12

VIRANOMAISISTA JA HALLINNOSTA

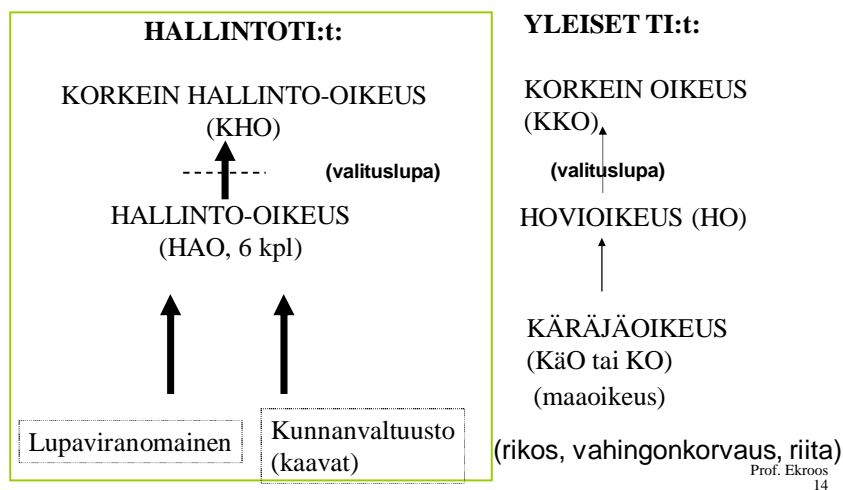
- Eduskunta - lait
- Presidentti – asetus, (ei MRL)
- Valtioneuvosto - asetus
- Ympäristöministeriö - asetus, yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen
 - Suomen ympäristökeskus – tutkimus (ei norminantoa/vir. om. teht.)
- Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY) - ohjaus ja valvonta, liikenneasioita
- Aluhallintovirasto (AVI) – ympäristöluvut
- TUKES – kemikaaliturvallisuus, kaivosluvut
- Väylävirasto – tie-, rata- ja vesiv.
- Muut: MMM, LVM, STM, jne
- Maakunnan liitto - maakuntakaava
- Kunta (valtuusto ja hallitus) - yleiskaava, asemakaava, rakennusjärjestys, yleishallinto
- Kunnan rakennusvalvontaviranomainen – lupapäätökset ja rakennusvalvonta
- Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen – ympäristöluvut
- Kunnan terveydensuojeluviranomainen
- muut kunnan viranomaiset

A Arkkitehtuurin ja ympäristösuojelun insinööri- ja arkkitehtien korkeakoulu

8.3.2021
13

13

TUOMIOISTUIMET

14

Hallintomenettely

- Hallintolaki (434/2003)
- Laki julkisista kuulutuksista (34/1925) – KUMOTTIIN 2019, SÄÄNNÖKSET HALLINTOLAKIIN
- Laki säädettyjen määräaikain laskemisesta (150/1930)
- Laki sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa (13/2003)
- Kuntalaki (410/3015) – KUNNALLISASIOIDEN ERITYISSÄÄNNÖKSIÄ

15

Hallintolaki (434/2003)

- Lain tarkoituksena (1 §)
 - toteuttaa ja edistää hyvää hallintoa sekä oikeusturvaa hallintoasioissa
 - edistää hallinnon palvelujen laatua ja tuloksellisuutta

16

Hallintolain soveltamisala (2- 4 §)

- **Säädetään hyvän hallinnon perusteista sekä hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä**
- **Sovelletaan** valtion viranomaisissa, kunnallisissa viranomaisissa ja itsenäisissä julkisoikeudellisissa laitoksissa sekä eduskunnan virastoissa ja tasavallan presidentin kansliassa (**viranomaisen**)
- Sovelletaan valtion liikelaitoksissa, julkisoikeudellisissa yhdistyksissä sekä yksityisissä niiden hoitaessa **julkisia hallintotehtäviä**
- Sovelletaan myös **hallintosopimuksiin**
 - viranomaisen toimivaltaan kuuluvaa sopimusta julkisen hallintotehtävän hoitamisesta tai sopimusta, joka liittyy julkisen vallan käyttöön
- **Ei sovelleta** mm. lainkäyttöön, esitutkintaan, poliisitutkintaan eikä ulosottoon

17

Hallintolaki yleislakina (5 §)

- **Jos muussa laissa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta**
- Hallintoasian sähköisestä vireillepanosta ja käsittelystä sekä päätöksen sähköisestä tiedoksiannosta säädetään sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetussa laissa (13/2003).
- Hallintoasiassa noudatettavasta menettelystä Suomen evankelis-luterilaisessa kirkossa säädetään kirkkolaisissa (1054/1993).

18

Hallinnon keskeiset periaatteet

- Hallinnon oikeusperiaatteet (6 §)
- Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus (7 §)

19

Hallinnon oikeusperiaatteet (HL 6 §)

- viranomaisen on kohdeltava hallinnossa asioivia **tasapuolisesti**
- käytettävä toimivaltaansa **yksinomaan lain mukaan hyväksyttäviin tarkoituksiin**
- viranomaisen toimien on oltava **puolueettomia ja oikeassa suhteessa tavoiteltuun päämäärään nähden**
- viranomaisen toimien on **suojattava oikeusjärjestyksen perusteella oikeutettuja odotuksia**

20

Palveluperiaate ja palvelun asianmukaisuus (7 §)

- Asiointi ja asian käsittely viranomaisessa on pyrittävä järjestämään siten, että hallinnossa asioiva saa **asianmukaisesti hallinnon palveluita ja viranomainen voi suorittaa tehtävänsä tuloksellisesti**.
- Viranomaisen velvollisuudesta tiedottaa toiminnastaan ja palveluistaan sekä yksilöiden ja yhteisöjen oikeuksista ja velvollisuuksista toimialaansa liittyvissä asioissa säädetään viranomaisten toiminnan julkisuudesta annetun lain (621/1999) 20 §:n 2 momentissa.

21

Viranomaisen neuvonta (8 §)

- Viranomaisen on toimivaltansa rajoissa annettava asiakkailleen tarpeen mukaan **hallintoasian hoitamiseen liittyvää neuvontaa sekä vastattava asiointia koskeviin kysymyksiin ja tiedusteluihin**. Neuvonta on maksutonta.
- Jos asia ei kuulu viranomaisen toimivaltaan, sen on **pyrittävä opastamaan asiakas toimivaltaiseen viranomaiseen**

22

Hyvän kielenkäytön vaatimus (9 §)

- Viranomaisen on käytettävä asiallista, selkeää ja ymmärrettävää kieltä
- Asiakkaan oikeudesta käyttää omaa kieltään viranomaisessa asioidessaan on voimassa, mitä siitä erikseen säädetään tai mitä johtuu Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista
 - Mm. PL 17 § suomi ja ruotsi, kieliflaki (423/2003), saamen kieliflaki (1086/2003)

23

Asianosaiset

- Se, jonka oikeutta, etua tai velvollisuutta asia koskee (HL 11 §)
- Asianosainen voi käyttää edustajaa, mutta tarvittaessa tultava itse paikalle
- Valtakirja
 - (asianajajan ja julkisen oikeusavustajan esitettävä vain viranomaisen määräyksestä)

24

Asian vireillepano ja vireilletulo

- **Vireillepano (HL 19 §)**
 - kirjallisesti ilmoittamalla vaatimukset ja niiden perusteet
 - Viranomaisen voi antaa suostumuksen suulliseen vireillepanoon
- **Vireilletulo (HL 20 §)**
 - asian vireille panemiseksi tarkoitettu asiakirja on saapunut toimivaltaiseen viranomaiseen
 - suullisen vireillepanon yhteydessä esitetty ja käsittelyn aloittamiseksi tarvittavat tiedot on kirjattu
- **Asiakirjan täydentäminen (HL 22 §)**
 - Viranomaisen kehotettava tarvittaessa täydentämään määräajassa

25

Asian käsittely viranomaisessa

- **Asia käsiteltävä ilman aiheetonta viivytystä**
 - Käsittelylle voi olla laissa säädetty määräaika
- **Arvio päätöksen antamisajankohdasta esitettävä asianosaisen pyytäessä (HL 23 §)**
- Jos viranomaisessa tehtävä päätös **saattaa merkittävästi vaikuttaa muun samassa viranomaisessa samanaikaisesti vireillä olevan asian ratkaisemiseen, viranomaisen on valmisteltava asiat yhdessä ja ratkaistava samalla kertaa**, jollei yhdessä käsittelemisestä aiheudu haitallista viivytystä tai jollei se ole asian laadun taikka luonteen vuoksi tarpeetonta (25 §)

26

Esteellisyys (27–29 §)

- **Virkamies ei saa osallistua asian käsittelyyn eikä olla läsnä sitä käsiteltäessä, jos hän on esteellinen**
 - koskee myös monijäsenisen toimielimen jäsentä ja muuta asian käsittelyyn osallistuvaa sekä tarkastuksen suorittavaa tarkastajaa
- **Kuka on esteellinen?**
 - Mm. jos virkamies tai hänen läheisensä on asianosainen, ratkaisusta on odotettavissa hyötyä tai vahinkoa virkamiehelle, palvelussuhteessa tai toimeksiantosuhteessa asianosaiseen, jos luottamus puolueettomuuteen muusta erityisestä syystä vaarantuu...
- **Virkamies ratkaisee itse esteellisyytensä**
 - Monijäsenisessä toimielimessä ja esittelijän esteellisyyden ratkaisee toimielin
- **(Esim. Kuntalain 97 § :ssä tarkentavia säännöksiä)**

27

Asian selvittäminen ja kuulemiset

- **Viranomaisella selvittämisvelvollisuus (HL 31 §)**
 - huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä
- **Asianosaisen kuitenkin esitettävä selvitystä vaatimuksensa perusteista ja myötävaikutettava asiansa selvittämiseen**
- **Selvityspyynnöt (32 §)**
- **Asianosaista pääsääntöisesti kuultava ennen ratkaisun antamista (HL 34 §)**
 - Pyynnöstä suullisesti (37 §)
- **Myös katselmus ja tarkastus mahdollisia**

28

Asian ratkaiseminen

- **Lähtökohtaisesti hallintopäätös tulee antaa kirjallisesti (HL 43 §)**
 - Suullisesti jos välttämätöntä asian kiireellisyyden vuoksi
- **Päätöksestä on selkeästi käytävä ilmi säädetty tiedot (HL 44 §)**
 - Mm. viranomaisen, päätöksenantoajankohta, asianosaiset, perustelut, mihin asianosainen oikeutettu tai velvoitettu
 - Oikaisuvaatimusohje (46) § tai valitusosoitus (47 §)
- **Päätös on perusteltava (HL 45 §)**
 - mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset

29

Oikaisuvaatimusmenettely (HL 7 a luku)

- **Oikeudesta vaatia oikaisua säädetään erikseen**
 - Jos saa hakea oikaisua, ei voi suoraan valittaa
- **Oikaisua saa vaatia 30 pv kuluessa tiedoksisäännästä**
 - se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa
 - Viranomaisen saa vaatia, jos laissa niin säädetään tai jos muutoksenhakuoikeus on viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen
- **Oikaisuvaatimuksen johdosta tehtävä päätös:**
 - Voi muuttaa hallintopäätöstä, kumota sen tai hylätä oikaisuvaatimuksen
- **Oikaisuvaatimukseen annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla**

30

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen (8 luku)

• Asiavirheen korjaaminen (50 §)

- Viranomainen voi poistaa virheellisen päätöksensä ja ratkaista asian uudelleen, jos:
 - 1) päätös perustuu selvästi virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen;
 - 2) päätös perustuu ilmeisen väärään lain soveltamiseen;
 - 3) päätöstä tehtäessä on tapahtunut menettelyvirhe; tai
 - 4) asiaan on tullut sellaista uutta selvitystä, joka voi olennaisesti vaikuttaa päätökseen.

- **1-3-kohtien perusteella päätöksen voi korjata asianosaisen vahingoksi vain, jos tämä suostuu päätöksen korjaamiseen; 4-kohtien perusteella voidaan korjata ainoastaan asianosaisen eduksi**

31

Päätöksessä olevan virheen korjaaminen (8 luku)

• Kirjoitusvirheen korjaaminen (51 §)

- ilmeinen kirjoitus- tai lasku- tai muu niihin verrattava selvä virhe
- ei saa korjata, jos korjaaminen johtaa asianosaiselle kohtuuttomaan tulokseen eikä virhe ole aiheutunut asianosaisen omasta menettelystä

• Aloite tai vaatimus korjaamisasiassa (sekä asiavirhe- että kirjoitusvirhe) tehtävä viiden vuoden kuluessa päätöksen tekemisestä

- Asiavirheen korjaaminen > uusi käsittely ja päätös
- Kirjoitusvirheen korjaaminen > korjattu toimituskirja

32

Aalto-yliopisto
Insinööri-tieteiden
korkeakoulu

(Hallintolainkäyttölaki (586/1996))

uusi laki 2019:

Laki oikeudenkäynnistä hallintoasioissa (pieniä muutoksia aiempaan)

33

Yleislaki

- sovelletaan lainkäyttöön yleisissä hallintotuomioistuimissa
- sovelletaan myös, kun **hallintoasiassa tehtyyn päätökseen haetaan muutosta valittamalla tai ylimääräisellä muutoksenhakekeinolla** hallintoviranomaiselta tai muutoksenhakuasioita käsittelemään perustetulta lautakunnalta tai muulta tähän rinnastettavalta erityiseltä viranomaiselta
- **Jos muussa laissa tai ennen tämän lain voimaantuloa annetussa asetuksessa on tästä laista poikkeavia säännöksiä, niitä sovelletaan tämän lain asemesta**

Aalto-yliopisto
Insinööri-tieteiden
korkeakoulu

8.3.2021
34

34

Milloin saa valittaa? (3 luku)

- Päätöksellä, josta saa valittaa, **tarkoitetaan toimenpidettä, jolla asia on ratkaistu tai jätetty tutkimatta (6 §)**
 - Valitusta ei saa tehdä hallinnon sisäisestä määräyksestä, joka koskee tehtävän tai muun toimenpiteen suorittamista.
- Päätöksestä saa valittaa **se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa**
- **Viranomaisella** lisäksi valitusoikeus, jos **laissa niin säädetään** tai jos valitusoikeus on **viranomaisen valvottavana olevan julkisen edun vuoksi tarpeen (7 §)**

35

Valitustuomioistuimet (1/2)

- **Hallinto-oikeudet**
 - Valitus valtioneuvoston alaisen viranomaisen ja ministeriön päätöksestä
 - Lähtökohtaisesti sille HaO:lle, jonka tuomiopiirissä on sen viranomaisen toimialue, jonka päätöksestä valitetaan
 - Jos toimialueena koko maa, asian tai valittajan perusteella
- **Erytislainsäädännöstä muita, esim. markkinaoikeus**
 - Esim. patenttiasioita, sähkömarkkina-asioita, julkiset hankinnat
- **Myös mm. kuntalaissa omia säännöksiä**

36

Valitustuomioistuimet (2/2)

- **Hallinto-oikeuden jälkeen korkein hallinto-oikeus (KHO)**
 - Suurimmassa osassa asioita valituslupa

- **Jos valituslupa vaaditaan, tulee lupa myöntää kun**
 - 1) lain soveltamisen kannalta muissa samanlaisissa tapauksissa tai oikeuskäytännön yhtenäisyyden vuoksi on tärkeitä saattaa asia korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi;
 - 2) asian saattamiseen korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi on erityistä aihetta asiassa tapahtuneen ilmeisen virheen vuoksi; tai
 - 3) valitusluvan myöntämiseen on muu painava syy.

37

Valituksen tekeminen (3 luku)

- **30 pv päätöksen tiedoksisaannista (tiedoksisaantipäivää ei lueta mukaan) toimitettava valitusviranomaiselle**

- **Valitus kirjallisesti**
 - Mistä valitetaan (päätös)
 - Mitä vaaditaan
 - Millä perusteella

- **Tiedot valittajasta ja allekirjoitus**
- **Liitteet, ml. päätös, johon haetaan muutosta ja todistus tiedoksisaannista**

38

Valituksen muuttaminen (41 §)

- Valittaja saa **valitusajan päättymisen jälkeen** esittää vireillä olevassa asiassa ainoastaan **sellaisen uuden vaatimuksen, joka perustuu olosuhteiden muutokseen tai valitusajan päättymisen jälkeen valittajan tietoon tulleeseen seikkaan**. Valittaja saa vaatia myös **täytäntöönpanon kieltämistä tai tehdä muun sivuvaatimuksen**.
- Valittaja **saa** valitusajan päättymisen jälkeen esittää **uusia perusteita vaatimuksensa tueksi, jollei asia sen johdosta muutu toiseksi**.

A Aalto-yliopisto
Insinööri-
tieteiden
korkeakoulu **Vrt. kuntalaki ja kunnallisvalitus: perusteet esitettävä valituksessa**

8.3.2021
39

39

Täytäntöönpanokelpoisuus (122 §)

- Päätöstä, johon saa hakea muutosta valittamalla, **ei saa panna täytäntöön ennen kuin se on saanut lainvoiman**.
- Päätös **voidaan** kuitenkin panna täytäntöön lainvoimaa vaille olevana, jos **laissa niin säädetään** tai jos päätös on **luonteeltaan sellainen, että se on pantava täytäntöön heti, tai jos päätöksen täytäntöönpanoa ei yleisen edun vuoksi voida lykätä**.
- Jos asiassa tarvitaan **valituslupa, valitus ei estä täytäntöönpanoa**. Täytäntöönpanoon **ei** kuitenkaan saa ryhtyä, jos **valitus käy täytäntöönpanon johdosta hyödyttömäksi tai jos korkein hallinto-oikeus kieltää täytäntöönpanon**.
- **Valitusviranomaisen voi kieltää päätöksen täytäntöönpanon tai määrätä sen keskeytettäväksi (123 §)**

A Aalto-yliopisto
Insinööri-
tieteiden
korkeakoulu

8.3.2021
40

40

Asian käsittely hallintotuomioistuimessa

- Valitusviranomaisen on **huolehdittava siitä, että asia tulee selvitettyksi**, ja tarvittaessa **osoitettava asianosaiselle tai päätöksen tehneelle hallintoviranomaiselle, mitä lisäselvitystä asiassa tulee esittää**
- Valitusviranomaisen on hankittava **viran puolesta selvitystä siinä laajuudessa kuin käsittelyn tasapuolisuus, oikeudenmukaisuus ja asian laatu sitä vaativat**
- Pääsääntöisesti "jokaisella" velvollisuus saapua paikalle
- Asianosaista on pääsääntöisesti kuultava ennen ratkaisun antamista
- Valituksenalaisen päätöksen antaneelta viranomaiselta lausunto
- Tarvittaessa tai asianosaisen pyynnöstä suullinen käsittely
- Voidaan kuulla myös todistajia ja asiantuntijoita

41

Asian ratkaiseminen valitusviranomaisessa

- **Ratkaisu esitettyihin vaatimuksiin; "valitusviranomaisen tulee harkita kaikkia esiin tulleita seikkoja ja päättää, mihin seikkoihin ratkaisu voidaan perustaa"**
- **Päätös on perusteltava**
 - perusteluista on ilmentävä, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun ja millä oikeudellisella perusteella siihen on päädytty

42

Ylimääräinen muutoksenhaku

- **Kantelu**
 - Asianosaista ei ole kuultu, menettelyvirhe, päätös epäselvä tai puutteellinen
- **Menetetyt määräajan palauttaminen**
 - Laillinen este tai muu erittäin painava syy
- **Purku (vain jos loukkaa yksityistä etua tai julkinen etu vaatii)**
 - Menettelyvirhe, ilmeinen väärä lain soveltaminen tai erehdys, tai uutta selvitystä
 - Olennaisesti vaikuttaneet päätöksentekoon

43

Taulukko 1: Hallinto-oikeuksien asiamäärät, käsittelyajat ja resurssit 2011—2017

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Saapuneet asiat	21 317	20 441	20 824	20 488	20 138	27 637	21 629
Ratkaistut asiat	21 948	20 584	20 184	19 727	20 002	23 635	22 610
Keskimääräinen käsittelyaika (kk)	7,8	7,7	7,9	8,0	8,5	8,0	8,1
Henkilöstömäärä (htv)	443,5	438	432	424	436	488	520

44

*Korkeimpaan hallinto-oikeuteen saapuneet asiat
muutoksenhakulajeittain 2011—2017*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Valitus	1 917	1 821	2 051	2 031	2 252	1 811	1 235
Valituslupa	1 929	1 913	1 817	1 886	1 789	2 728	4 861
Purku	172	166	185	215	230	149	155
Menetetyn määräajan palauttaminen	19	25	39	32	24	53	111
Kantelu	11	18	22	21	5	8	19
Muu hakemus	8	6	14	16	19	29	30

45

Kuntalaki (410/2015)

46

Kuntalain 16 luku

- **Oikaisuvaatimus (134 §)**
 - Kunnanhallituksen, lautakunnan ja valiokunnan, niiden jaoston sekä niiden alaisen viranomaisen päätökseen tyytymätön saa hakea siihen oikaisua
- **Kunnallisvalitus (135 §)**
 - Valtuuston ja kuntayhtymän 58 § :n 1 momentissa tarkoitetun toimielimen päätökseen sekä kunnanhallituksen, lautakunnan ja johtokunnan oikaisuvaatimuksen johdosta antamaan päätökseen haetaan muutosta kunnallisvalituksella hallinto-oikeudelta

47

Kuntalaki 16 luku

- **Kunnallisvalituksen laillisuusperusteet (135 §)**
 - päätös on syntynyt virheellisessä järjestyksessä;
 - päätöksen tehnyt viranomainen on ylittänyt toimivaltansa; tai
 - päätös on muuten lainvastainen
- **Oikaisuvaatimus- ja valitusoikeus (137 §)**
 - Asianosainen
 - Kunnan jäsen
 - Kuntayhtymän viranomaisen päätöksestä kuntayhtymän jäsenkunta ja jäsen ja kuntien yhteisen toimielimen päätöksestä sopimukseen osallinen kunta ja sen jäsen
 - Oikaisuvaatimuksen johdosta annettuun päätökseen voi hakea kunnallisvalituksin muutosta oikaisuvaatimuksen tekijä; jos päätös muuttunut myös kunnallisvalitukseen muuten oikeutettu

48

Käsittelyn julkisuus

- **Laki viranomaisten toiminnan julkisuudesta (621/1999)**
- **Julkisuusolettama, eli asiakirjat lähtökohtaisesti julkisia, jos ei säädetty salassa pidettäväksi**
 - Jotkut asiakirjat lähtökohtaisesti
 - Jotkut arvioitava tapauskohtaisesti